

Helse- og omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref: 19/2002 Vår ref: 2019/54704-3 Arkivkode: 008 Dato: 07.10.2019

Høringssvar NOU 2019:10 Åpenhet i grenseland

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (direktoratet) viser til brev av 24. mai 2019, hvor NOU 2019:10 Åpenhet i grenseland er sendt på høring. Høringen er sendt fra Helse- og omsorgsdepartementet, i samråd med Barne- og familiedepartementet (BFD) og Kunnskapsdepartementet. Høringsfristen er 1. oktober 2019. Direktoratet har fått utsatt høringsfrist til 15. oktober.

Utredningen redegjør for rettslige utgangspunkter og rammer for regulering og håndtering av besøk, fotografering, film og lydopptak i helse- og omsorgssektoren, barnevernet, barnehager og skoler. Utredningen gjennomgår også dagens praksis og utfordringer i de ulike sektorene, og inneholder forslag til veileder for ledere og medarbeidere i barnehager, skoler, barnevern og helse- og omsorgstjenesten om bilder, film og lydopptak.

Direktoratet synes det er bra at problemstillinger knyttet til ytringsfrihet, pressefrihet og personvern i forbindelse med fotografering, filming, reportasjer mv., og deling av slikt materiale i ulike sektorer er gjort gjenstand for en offentlig utredning. Vi har vurdert utredningen spesielt for barnevernsektoren. Generelt synes vi utredningen er god. Utredningen berører flere til dels komplekse problemstillinger.

[Utvalgets avgrensning](#)

Som utvalget påpeker består de rettslige rammene av et svært sammensatt og komplekst rettskildemateriale. Utvalget har i utredningen avgrenset mot bilder, film og lydopptak som tas i faglig sammenheng, for eksempel som ledd i saksbehandlingen og gjennomføring av hjelpetiltak.

Direktoratet vil i denne sammenheng informere om at vi er gitt i oppdrag fra BFD å utrede barnevernets adgang til å behandle bilde-, lyd- og filmopptak, herunder ta opp samtaler i barnevernssaker for å styrke rettsikkerheten. Slike opptak vil kunne være aktuelt både i det kommunale og det statlige barnevernet, samt for fylkesnemndene. Vi ser også at det er behov for klarere regler om journalføring, arkivering og eventuell sletting av slike opptak, og at bruken av

slike opptak kan få økt betydning i forbindelse med utviklingen av en digital forvaltning av barnevernet. Utredningen skal være fullført i 2020.

Samtykkekompetanse når barn bor i fosterhjem eller på barneverninstitusjon

Åpenhetsutvalget mener det er uheldig at rettstilstanden er såpass uklar når det gjelder hvem som har samtykkekompetanse til behandling av personopplysninger om barn som bor i fosterhjem eller på barnevernsinstitusjon. Utvalget anbefaler at dette reguleres tydelig i ny barnevernslov, i tråd med utvalgets føringer i utredningens punkt 6.3.7.4 og 13.7.4. Direktoratet er enig med utvalget i at det er uheldig at rettstilstanden er uklar på dette området, og viser til at vi har gjort departementet oppmerksom på denne problemstillingen i vårt hørings svar til ny barnevernslov.¹

Forsvarlig arbeidsmiljø

Direktoratet støtter utvalgets tolkning av arbeidsmiljøloven § 4-3 om arbeidsgivers plikt til å beskytte arbeidstaker mot vold, trusler og uheldig belastning og at bestemmelsen sammen med formålsbestemmelsen i § 1-1, regulerer tilfeller hvor ansatte blir utsatt for «uheldig belastning» så som plagsom fotografering og filming. Utvalget viser til at terskelen for hva som regnes som en «uheldig belastning» ikke bør legges for høyt, samtidig som at ytringsfriheten setter skranker for de tiltak arbeidsgiver kan og bør iverksette for å motvirke «uheldig belastning»:
«Reguleringen kan likevel være lovlig, hvis den er begrunnet i de ansattes rett til et forsvarlig arbeidsmiljø og personvern, og ikke er uforholdsmessig tyngende for dem de går utover».

Direktoratet vil i tiden fremover se nærmere på hvordan vi kan arbeide systematisk med helse, miljø og sikkerhet opp mot ansattes behov for beskyttelse av sitt personvern. Som behandlingsansvarlig etter personopplysningsloven, er direktoratet forpliktet til å ha en risikobasert tilnærming til tekniske og organisatoriske tiltak på personvernområde. I den sammenheng vil vi undersøke nærmere risikoen for at ansatte i barnevernet utsettes for fotografering, filming og lydopptak uten avgitt samtykke. Utvalget foreslår blant annet at arbeidsgiver kan iverksetter tiltak for å informere de som oppholder seg på institusjon om reglene for publisering av bilder, film og lydopptak av andre. Direktoratet støtter en slik tilnærming.

Forsvarlig drift- aktiv taushetsplikt

Direktoratet anser at problemstillinger som reises i utredningen knyttet til taushetsplikt og ytringsfrihet er komplekse og viktige.

Direktoratet viser til at så lenge det ikke foreligger unntak fra taushetsplikt etter barnevernlovens regler, har ansatte en aktiv plikt til å hindre at uvedkommende får tilgang til opplysninger som er taushetsbelagt, enten ved å unnlate å videreformidle opplysninger eller ved å aktivt hindre tilgang til opplysninger. Opplysninger om at et barn eller familier er i kontakt med barnevernet er taushetsbelagt. Også opplysninger om at et barn bor i en barneverninstitusjon eller i et fosterhjem er taushetsbelagt. Når et forhold er taushetsbelagt, kan det det i utgangspunktet ikke foretas en interesseavveining mellom rett til privatliv/personvern og rett til ytringsfrihet. Barn og unge i barnevernet er særlige sårbare, og har derfor et særskilt behov for vern og beskyttelse. Direktoratet støtter derfor flertallets syn om at ansatte i barnevernet har et ansvar for å beskytte barn fra å bli fotografert, filmet eller gjort lydopptak av uten at samtykke er gitt.

¹ Hørings svar – Forslag til ny barnevernslov av 5. juli 2019, ref. 2019/50636-6
<https://www.bufdir.no/globalassets/horinger/horingssvar---bufdir.pdf>

Direktoratet merker seg utvalgets tydelighet hva gjelder barnets rett til å ta opp eller filme en samtale med ansatte i barnevernet og at dette ikke er uttrykkelig regulert. Som utvalget presiserer betyr det at det ikke er ulovlig for barnet å ta et skjult opptak av en samtale det selv deltar i, og at barnevernet ikke kan hindre slike opptak

Medienes rolle

Direktoratet anser at flertallet har balansert avveiningen mellom åpenhet, og barn og unges behov for vern og beskyttelse godt. Direktoratet anser at utredningen gir et godt grunnlag for et videre arbeid med disse problemstillingene.

Nasjonale veiledere for den enkelte sektor

Utvalget foreslår veileder for ledere og medarbeidere i barnevern om bilder, film og lydopptak i punkt 18.2. Utvalgets forslag til veileder skal danne grunnlag for arbeidet med å lage lokale retningslinjer, jf. punkt 13.7.2.1.

Direktoratet mener at utarbeidelse av nasjonale retningslinjer for bilde, film og lydopptak for ledere og medarbeidere i barnevernet bør vurderes, herunder egne nasjonale retningslinjer for kommunalt og statlig barnevern. Når det gjelder kommunalt barnevern vil det også kunne være aktuelt å utarbeide egen nasjonal retningslinje for kommunalt botiltak for barn og unge. Innenfor det statlige barnevernet vil det være aktuelt med egne nasjonale retningslinjer for de ulike tiltakene, for eksempel barneverninstitusjon, sentre for foreldre og barn og omsorgssentre for enslige mindreårige. Det bør videre vurderes utarbeidelse av nasjonale retningslinjer for fosterhjem, uavhengig av om fosterhjemmet er statlig eller kommunalt. Direktoratet anser det som viktig at det etableres en lik praksis innenfor de ulike tjenestene i barnevernsektoren. Nasjonale retningslinjer på barnevernsektoren bør utarbeides av direktoratet.

Med hilsen

Ingvild Aleksandersen (e.f)
divisjonsdirektør

Anders Henriksen
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.